

עבודה

שלושה סיפורים על עולם אחד.

חלק א' - Limit of growth

יואש כבר היה דמות מקובלת בעולם של הסימולציה והיה נוסע לכנסים שבהם דנו בסימולציה של מערכות ביולוגיות. יום אחד הוא הוזמן לשני כנסים באותו הזמן, האחד מתקיים במינסוטה והשני בווינה. והכנסים שניהם מעניינים, שניהם חשובים, שניהם דנים בעתיד העולם. מה עשו? יואש שכבר נסע הרבה בעולם - נסע למינסוטה, ואני - שלא נסעתי עד אז - נסעתי לוינה. לא בדיוק לוינה, אלא לאחוזת מימי הביניים ליד וינה. וכך מצאתי עצמי ביום קריר, בארמון עצום על מיטת ענק ושמיכות שהן שקי פוך.

בארוחת הערב נפגשתי בפעם הראשונה עם שיטת "אכול כפי יכולתך" - כל אחד מעמיס על צלחתו מכל טוב ובינתיים היה האוכל ממשיך להשתכשך בסירים מחוממים בעששיות נחושת עתיקה. בלילה ישנתי במיטת אצילים. שנת ישרים ישנתי. בבוקר קמתי, ואחרי עוד ארוחה דשנה התחלנו בעבודה.

באולם גדול הציג כל אחד בתורו מודל סימולציה המתאר את ההתפתחות בזמן ארוך של משק כלשהו, כולל כאלה המתארים את העולם כולו. המשקים היו בעיקר משקי הארצות העניות (אז), סין והודו, והתוצאה הייתה נמדדת במיליוני אנשים מתים ברעב (במחשב כמובן).

חלק ב' - פצלי שמן יביאו את הגאולה

כשבא טלפון מפרופסור זסלבסקי מן הטכניון, לא הייתי זקוק להרבה הסברים, כבר הכרנו מן הימים בהם בילינו בווכנינגן הולנד, אנחנו בסימולציה והוא באנרגיה. הפעם בא בשל פצלי שמן, מקור אנרגיה חדש המבוסס על הדלק הגלום בסלעים שגם בארץ יש הרבה ממנו וכבר יש לו מתנגדים וחסידיים והוא טעון דיון. באתי לישיבה. יותר מ-20 אנשים חשובים ועסוקים נאספו אחר הצהרים לדון בפרויקט עיקרי של משרד האנרגיה, פצלי שמן. לכל אחד נשלחו הביתה שבעה כרכים של דוח התכנות הכדאיות שהכינה חברה מומחית לדבר וכל אחד קרא, אני מקווה, שבעה כרכים. רובם דיברו וכולם הסכימו: הפרויקט לא כדאי.

כמעט לפני שהתפזרו, ביקשתי רשות דיבור ושאלתי, כשאני מתייחס לנתונים שהוצגו על הלוח - באמצע הלוח עמד בגאון סימן השווה, משמאלו ההכנסות, מימינו ההוצאות: "על פי מראה הלוח הקדשתם שבעה כרכים לחשב ולהציג את הצד הימני. צד ההוצאות. למה לא הקדשתם ולא הקציתם ולו כרך אחד להכנסות ובהם המחירים?" הושלך הס! לא עברו שנים רבות ומחיר הדלק עלה

וגם נפל ושוב עלה ושוב נפל ובעקבות זאת גם הכדאיות של הפרויקט. כנראה שצריך להביא לישיבות כאלה זקנים כמוני שזוכרים את ההיסטוריה ולא יפלו בפח של שינוי זמני במחירים.

ומה עם שמן האדמה? כיום יכול שמן האדמה הוא כזה שהאמריקאים חוזרים לייצא ומקומם בטבלת יצרני השמן חזר להיות אחד משלושת הראשונים. גם בישראל נתגלו פצלי שמן בכמויות גדולות אבל את פרויקט פצלי השמן סגרו וכשסוגרים קשה לפתוח. כמאמר שולם "מי שנכווה שברותחין נושף על צוננין"

חלק ג' - המזבלה

במשבר הנפט הראשון (1975 בערך), השתתפתי בישיבה במשרד החקלאות בנושא "ביטחון מזון", שבה חוקרים במכון וולקני הציעו לגדל בנגב תירס לפרות בחממות. עברו שנים אחדות, המשבר שכך והרעיון נשכח. נשאה רק מילה, או בעצם שתיים, "אילי הנפט". ולילה אחד בוער היא באה לידי שימוש.

זה מה שקרה שם: מסתבר שבכפר ויתקין ליד החורשה, עובר מתחת לאדמה צינור הנפט המוביל את הנוזל היקר מן הדרום לצפון. בלילה נבקע הצינור וזרם עז של נפט התיז לכל עבר והשמיד כל בשר. עברו שעות אחדות, אולי ימים, הצינור תוקן, הדרך שופצה. אפילו פנו לממשלה וקיבלו פיצויים, אבל הפרדס נשאר בשימומו. באמצע הירוק שטח גדול זועק בצבעי חום ושחור. שום דבר לא גדל שם במשך ארבעים שנה. מה עושים עם שטח כזה? נמנו וגמרו: מזבלה.

כמנהל מינו לה את אחי הקטן אברמ'לה. הוא היה המוציא והמביא של כל דבר במזבלה. עברו כמה ימים, אולי שנים, והוא הוציא מן האשפה ריהוט וסידר לאורחיו סלון. הביא מן הבית ציוד קפה וישב. לא עבר זמן רב ואחד בדרכו לשדות עצר וישב, אמר את אשר על ליבו, קם והלך. אחר בא במקומו ואברהם עדיין שם עם הקפה וריחות המזבלה. הוא הגיש והקשיב עד שהאיש פרק והלך וכך הוא מכין ומגיש עד היום הזה.